

Orient i Occident

LLUÍS FOIX / Periodista

AVUI, 24 de febrer del 2010

Un dia feiner a l'aeroport d'Alexandria dijous passat a les sis del matí. La sala d'embarcament està plena de passatgers a punt d'agafar el vol cap al Caire. Una cinquantena de persones esperem ser cridats per pujar a l'avió. El dia comença a clarejar. Més de deu homes estan llegint l'Alcorà amb atenció en llibres de diversos formats. En un racó de la sala, tres o quatre persones fan la seva pregària ajupides i mirant a la Meca. Totes les dones duen el cap cobert i alguna porta tapada tota la cara excepte l'esquerda dels dos ulls.

HE PASSAT TRES DIES PARLANT I DEBATENT amb uns cinquanta periodistes del món occidental i de països de majoria musulmana sobre l'ofici de periodista en l'era digital. N'hi havia dels Estats Units, Anglaterra, Irlanda, Itàlia, Sèrbia, el Canadà, Israel i un català, jo mateix, tots en representació del que coneixem com el món occidental. Del món musulmà hi havia periodistes del Pakistan, l'Iraq, Jordània, Egipte, Indonèsia, el Líban, Síria i un nepalès que havia escapat de la revolució dels maoistes al seu país. El marc era la Bibliotheca Alexandrina, un edifici modern i funcional que s'inaugurà l'any 2002 i que s'aixeca a l'indret on fa uns vint segles hi havia la biblioteca més important de l'antiguitat, que fou cremada.

TOTS EREN PERIODISTES BASTANT JOVES, versats en les tecnologies de la comunicació, que tenen blogs i que penjaven resums dels debats a les seves pàgines en acabar les sessions. Alexandria és un exponent de la capacitat de destrucció de civilitzacions que s'han imposat sobre

d'altres. Alexandre el Gran la fundà i els emperadors romans la conqueriren i es disputaren els favors de Cleopatra, que acabà suïcidant-se en el lloc on avui s'aixeca l'hotel més clàssic de la ciutat, el Cecil, que hostatjà personatges tan notoris com Durrell, Churchill, Montgomery i Sommerset Maugham. Avui està ple de turistes jubilats occidentals i algun japonès, que prenen el te tot contemplant la badia des de la Corniche.

LES CONVERSES ENTRE PERIODISTES de procedències culturals tan diferents han estat correctes i respectuoses, però també s'ha vist com el llenguatge canvia el sentit dels conceptes i els fets. Internet és l'eina que travessa totes les fronteres però les paraules no volen dir el mateix, encara que circulin per la xarxa en tots els idiomes possibles. He parlat bastant amb el grup de pakistanesos que presenten telenotícies o que escriuen columnes en diaris d'Islamabad o de Karachi. A la pregunta de si se sentien més pakistanesos o més musulmans, la meitat deia que primer musulmans i després pakistanesos, i els altres invertien la prioritat. Per uns, la partició del 1947, la migració més massiva de l'era contemporània en fundar-se el Pakistan per motius estrictament religiosos, era imprescindible, mentre que pels altres hauria estat millor romandre com a ciutadans de l'Índia. És curiós comprovar avui que hi ha més musulmans a l'Índia que al Pakistan, que té una població de 170 milions.

UN DELS MISSATGES D'AQUEST GRUP de periodistes musulmans que conformen l'opinió pública a Indonèsia, Síria, l'Iraq i la resta de països del Pròxim Orient és que hi ha més diferències entre ells de la que ens pot semblar des de la nostra visió occidental. Es queixen sobre la restricció de llibertats, del control dels governs i de la fragilitat de la seva professió en aquestes circumstàncies. Internet, diuen, és l'eina per fer front al

poder en els seus països, on la llibertat d'expressió està controlada per motius polítics o religiosos. Hi ha debat polític i social en el món musulmà, especialment en l'era digital, que permet al "periodista ciutadà" trencar la monotonia inamovible dels discursos oficials. Hi ha, és cert, un debat intern. Algunes periodistes portaven el cap descobert, però la majoria es cobrien amb un mocador. En el que sí que hi ha més unanimitat és en el rebuig de la cultura occidental i de la política que Europa i els Estats Units han practicat en el món musulmà en els últims dos segles.

ON ES NOTEN MÉS LES DISCREPÀNCIES és en el llenguatge per parlar de les mateixes qüestions o fets semblants. Un cert nacionalisme ideològic i lingüístic sura en l'ambient de les discussions. Pels occidentals un terrorista és aquella persona que mata per motius polítics, mentre que per algun dels participants depèn de la causa per la qual es mata. El concepte de màrtir apareix amb una sorprenent normalitat, perquè, diuen, és el que utilitzen els radicals i fonamentalistes islàmics.

QUAN ES TOCA EL CONFLICTE entre Israel i els palestins la confusió semàntica és més generalitzada. No ens posarem d'acord en si la tanca construïda pels israelians per separar físicament Gaza era una paret, una frontera, una barrera o un mur de seguretat. Els mateixos egipcis, que han construït una tanca per barrar el pas de persones i mercaderies a la frontera amb Gaza i que l'han reforçada diversos metres sota terra per evitar túnels de trànsit, l'anomenen "construcció".

ELS OCCIDENTALS I ELS MUSULMANS parlem llenguatges diferents per dir la mateixa cosa. Llargues discussions sobre què és un màrtir, un terrorista suïcida o un resistent. Tothom hi diu la seva i queda sempre la

sospita que l'altre no té raó. En els coffee breaks entre sessions es detecten les diferències entre els dos mons. La teoria de la conspiració d'Occident és acceptada per dos periodistes pakistanesos que sostenen que Al-Qaida és una invenció dels americans, que Osama bin Laden està mort i que els atemptats a les Torres Bessones van ser dissenyats per forces ocultes de Washington. No aporten cap prova, però construeixen una conspiració perfecta. El més greu no és el que diuen en privat aquests periodistes sinó que la gran majoria de pakistanesos o indonesis també ho creuen.

LA DIFERÈNCIA ENTRE ELS DOS MONS és la modernitat americana i europea vers l'atavisme d'unes societats en què el concepte de llibertat és considerat perillós i perjudicial. No pels periodistes sinó pels sistemes autoritaris que els governen. La gravetat, però, és que per defensar les seves idees utilitzen els mateixos mitjans tecnològics de comunicació que nosaltres.